

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گفت‌وگو با امیر بشیری کارگردان نمایش «کلنل»

اجرای «کلنل» از دل‌بستگی من به تاریخ معاصر نشأت گرفته است

با پرتو پسیان مواجه هستیم. حتی طراحی صحنه و شیوه کارگردانی هم در این نمایش به گونه‌ای است که در راستای معرفی پسیان باشد و بتوانیم در حد توان مان به بهترین شکل او را به مخاطب بشناسانیم. شما به دل‌بستگی شخصی‌تان به تاریخ معاصر اشاره کردید، در این زمینه ما قهرمانان دیگری هم داشته‌ایم که به آن شکلی که باید بازتاب زندگی آن‌ها در آینده تئاتر دیده نشده. چطور شد که به پسیان علاقه‌مند شدید، یعنی فکر می‌کردید از این منظر با خلاء تاریخی مواجه هستیم؟

احساس کردم درباره او اتفاق هنری خاصی نیفتاده و در واقع اصلاً اثری به این شکل تولید نشده است. البته به جز محمد تقی؛ چند شخصیت تاریخی دیگر هم مدنظر بوده و هستند که فکر می‌کنم به اندازه خدمات ارزنده‌ای که در طول تاریخ انجام داده‌اند حقیقتاً در عرصه هنر ادا نشده است و امیدوارم فرصتی باشد تا به زندگی این شخصیت‌ها هم بپردازم. از زمانی که تصمیم گرفتیم چنین پروژه‌ای را شروع کنیم دکتر نوایان به عنوان مشاور تاریخی در کنار ما حضور داشتند و راهنمایی‌های ایشان در پرداخت شخصیت محمد تقی بهره بردیم. در پاسخ به سوال شما می‌توانم بگویم، تمایل داشتیم به سراغ یک شخصیت تاریخی برویم که شناخت‌ها نسبت به او تقریباً نزدیک صفر بود و از این نظر، پسیان دارای چنین ویژگی‌هایی بود.

بعضی معتقدند بهره‌گیری از حضور محمد معتمدی در نمایش جنبه کمک‌دهنده به فروش نمایش در گیشه را دارد، در حالی که می‌شد از حضور یک بازیگر تئاتر در این زمینه استفاده شود. نظر شما چیست؟

در این که محمد معتمدی خواننده سرشناسی است و جزو بهترین‌های خوانندگی کشور است شکی نیست و علاوه بر آن مخاطب هم علاقه خاصی به او دارد! اما از کدام بازیگر تئاتر استفاده می‌کردیم که بتواند اینگونه و با این کیفیت تصنیف‌های عارف را بخواند! باید به یک خواننده حرفه‌ای این مسئولیت را بر عهده می‌گرفت. و اتفاقاً وقتی متن نوشته شد و نقش عارف به عنوان بازیگر و خواننده در اثر قرار گرفت، اولین فردی با او درباره حضورش در نمایش گفت‌وگو کردیم محمد معتمدی بود. ما از همان ابتدا می‌دانستیم نقش عارف را یک خواننده بازی خواهد کرد و انتخاب اول هم محمد معتمدی بود.

معاصر برای من جذابیت داشته و همیشه علاقه‌مند بوده‌ام که سهمی در اجرای این مقطع تاریخی در یکی از نمایش‌هایم داشته باشم. در واقع بخشی از این مسئله از دل‌بستگی شخصی من نسبت به تاریخ معاصر نشأت می‌گیرد. جدا از آن؛ شخصیت پسیان برای من جذاب است، او آدمی است که در هیچ کدام از دوره‌های زندگی‌اش، آرام و قرار و گویی همیشه در حال یادگیری‌ست نداشته و همین مسئله باعث می‌شود تا بیشتر نسبت به دانستن زندگی او ترغیب شویم. همان‌طور که می‌دانید او اولین خلبان ایرانی است و در عین حال تار و پیانو را هم به خوبی می‌نوازد و به زبان فرانسه و آلمانی تسلط کافی دارد. در زمانی که شرق کشور دستخوش نابسامانی قرار می‌گیرد، محمد تقی خان پسیان است که به ساماندهی این منطقه می‌پردازد. از این‌ها گذشته، او به شدت وطن‌دوست و مردم‌دار است، نکته‌ای که ما سعی کرده‌ایم در نمایش روی این قسمت تمرکز بیشتری داشته باشیم. همین مولفه‌ها باعث شده تا امروز که ۱۰۱ یکسال از درگذشت او می‌گذرد، یاد و نامش در تاریخ معاصر ایران زنده بماند. حرف من در این نمایش این است که همه ما که در این سرزمین زندگی می‌کنیم، به رغم تمام اوج و فرودها دلمان می‌خواهد وطنمان را بسازیم و می‌دانیم که ساخته هم می‌شود. چندان که این مسئله خواسته اصلی پسیان هم بوده و تا آخرین لحظه برای محافظت از وطن خود تا پای جان در مقابل دشمنان جنگید.

درست است که موضوع اصلی نمایش به زندگی و مرگ کلنل پسیان اختصاص دارد، اما در طول نمایش با کاراکترهای مهم دیگری مانند ملک‌الشعرا، عارف قزوینی، قوام‌السلطنه هم مواجه هستیم که تا پایان، تحت الشعاع کاراکتر پسیان قرار می‌گیرند، حتی به عنوان یک مخاطب منتظر بودم تا سرانجام و سرنوشته عارف قزوینی در این نمایش اشاره‌ای شود که صورت نگرفت، کمرنگ کردن این شخصیت‌ها در نمایش تعمدی بوده است؟

علاوه بر کاراکترهایی که اشاره کردید، می‌توان به اسماعیل خان بهادر که از دوستان نزدیک محمد تقی است هم اشاره کنم. ولی همه این کاراکترها در خدمت روایت دراماتیک داستان زندگی محمد تقی خان پسیان قرار می‌گیرند تا مردم این قهرمان را را بشناسند. در واقع ما

آزاده صالحی - نمایش «کلنل» تازه‌ترین اثر امیر بشیری کارگردان تئاتر است که طی روزهای اخیر در تالار وحدت روی صحنه رفته است. درون‌مایه این نمایش به زندگی و رشادت‌های محمد تقی خان پسیان اولین خلبان ایرانی اشاره دارد. نمایشنامه این اثر را محمد نقایی به رشته تحریر درآورده است و کاظم سیاحی، محمد معتمدی، نازنین بیاتی، سیامک صفری، رحیم نوروزی، آتابک نادری، امیر محاسبی، و... برخی از بازیگران این نمایش به شمار می‌روند. ضمن این که در این نمایش، محمد معتمدی در نقش عارف قزوینی حضور یافته و در میانه اجرا، خوانندگی تصانیف عارف را نیز به عهده داشته است. درباره این نمایش با امیر بشیری کارگردان به گفت‌وگو پرداخته‌ایم که در ادامه می‌خوانیم.

در ابتدا اگر موافق باشید بحث را به پیوند درام و تاریخ اختصاص دهیم، به خصوص این که آثاری که با درون‌مایه وقایع تاریخی روی صحنه می‌روند همیشه به نوعی قضاوت و پیش‌داوری‌هایی مواجه می‌شوند که شاید چندان هم به جا نباشد. خود شما وقتی تصمیم گرفتید زندگی کلنل محمد تقی خان پسیان را روی صحنه ببرید نگران چنین قضاوت‌هایی نبودید؟

این مسئله نه فقط در حوزه تئاتر و سینما بلکه در تولید همه آثار هنری وجود دارد. البته من هم با شما هم عقیده هستم که وقتی اثری با درونمایه تاریخی ارائه می‌شود خواه ناخواه در معرض پاره‌ای از قضاوت‌ها قرار می‌گیرد. منتهی به نظر من مهم این است که در درجه اول، نگارنده و گروه تولید، چنین سوزهای را مورد قضاوت قرار ندهند. با این حال، نمایش «کلنل» هم حتماً از این قضاوت‌هایی نصیب نیست چون هر مخاطبی که به تماشای این اثر می‌نشیند، از منظر و دیدگاه خودش به ارزیابی و قضاوت مستقل اثر می‌پردازد. اما مهم هدف‌گذاری است که گروه تولید در مورد اثر خود دارند و وقتی مخاطب به لایه‌های آن هدف‌گذاری نزدیک می‌شود و آن را درک می‌کند، آن اثر تأثیر خود را به صورت صحیح داشته است.

ماجرای محمد تقی خان پسیان و به‌طور کلی آن برهه از تاریخ

